...av Halvor Størmer

BLODSPOR

-en liten innføring

BLODSPOR

Av Halvor Størmer (del 1)

Tenk dere en usynlig sti i skogen som har så sterkt drag på hunden at den bare må finne ut hva dette er… Tenk dere en aktivitet som krever enkelt utstyr og som er rimelig å drive med… Tenk dere en aktivitet som styrker båndene mellom hund og fører på en helt spesiell måte… Tenk dere en mulighet for å kunne gå bak hunden og virkelig observere hva den gjør og hvordan den fungerer… Tenk dere en aktivitet som er som laget til sosialt samvær og fellesskap…

Da har dere blodsportrening i kortform. Jeg skal prøve å belyse de enkelte sidene av denne treningsformen i noen artikler. Noen av dere har allerede prøvd dette før, og kan mye. Noen har kanskje lyst å starte, men vet ikke helt hvordan. For å få med alle som er interessert, må jeg nødvendigvis starte helt grunnleggende.

Utstyr

Det vi trenger av utstyr er svært lite i sin enkleste form: En sporsele, en sporline, en liten bøtte, noe til å legge ut blodet med, noen plaststrimler til å merke sporet og en elg- hjort- rådyrdel til å markere sporslutt med. Selvfølgelig må man ha vanlig gode turklær, men det har vel de fleste som driver med Shiba og Akita, eller hva? Det kan bli en del vading i myrer og over bekker, så fottøyet er viktig. Til utlegging av blod er det vanlig med to ulike metoder: 1) Bøtte med 3–5 dl. Blod (gjerne fortynnet med vann) og et kosteskaft med en svamp tapet på enden. 2) En brusflaske (plast) som man setter et eller to hull i korken med en spiker. Selen kan være en vanlig sykkelsele eller en spesiell sporsele hvis man har. Lina bør (må) være flettet (flaggline) og tykkelsen må avpasses etter størrelsen på hunden. Miniatyrhunder må ikke få 20 m line à 5 mm. Dette blir for tungt. På den andre siden er det ikke godt å holde i en 3 mm line når du har en ivrig Rottweiler eller Akita i andre enden! Jeg bruker lassotau som er brukt av samene til å fange inn rein med. Plastbelagt og ypperlig, i alle fall til trening. Det finnes også lær-reimer å få kjøpt.

Hund og fører står og venter ved starten av sporet. Sele og line er foreløpig i hendene på føreren (Halvor og Shiba Washi).

Før ekvipasjen går ut , må fører undersøke «skuddstedet», oppsparket. Hunden skal sitte eller ligge i ro og se på. Hunden må være stille.

Utlegging av blod

Det er vanlig, av en eller annen grunn, å bruke utleggerkjepp i konkurranser, men det står ingen ting i noe reglement at man ikke kan bruke flaske, så vidt jeg vet. Når man bruker kjeppp og bøtte, «stempler» man blodspor i bakken med ca. en til halvannen meters mellomrom. Hvis blodet skal vare i 600m som et konkurransespor er, må man rasjonere. I klartekst vil det si at du dypper kjeppen i blodet ca. for hver

tiende stempling. Når du går med flaske, kan du gå ut et spor hurtigere, og bare dryppe blod etterhvert som du går eller springer i terrenget. Jeg bruker oftest brusflaske til trening, fordi jeg synes det er enklest. Dessuten tror jeg ikke at elgen stempler blodet i skauen når den er skadet. Her er variasjon et nøkkelord, som alltid ellers i blodsportrening.

Når hunden har tatt sporet, er det bare å kontrollere farten og følge etter. Hunden er lederen!

Det første sporet

«Hvor tidlig kan vi starte med blodspor?» Jeg har vært med på å «lære spor» til en Dax som var 10-12 uker gammel! Start tidlig hvis du er så heldig å ha valp i huset, og vil prøve å prege den på sporarbeid. Jeg har nå en Akita på 11 uker, og hun vet allerede hvor elgskankene henger i uthuset, og de får hun av og til lov til å bære på. Med en gang vinteren gir opp og det blir vår i bakkene, blir det trening for fullt!

Det er flere metoder å få en hund interessert i å følge et spor. Det vi her i Narvik har hatt best erfaring med, spesielt på de helt unge og de helt uerfarne hundene, er fôrslep. Du tar en slik sort pose som alle hundeeiere har i lomma, har i litt leverpostei eller annet godt, sprøyter over ufortynnet blod og blander dette litt. Stikk hull i posen og trekk den bortover marka ca 20-30 m. Ikke mer! Hunden kan godt være løs, spesielt hvis den er ung. Etterhvert skal du innarbeide et rituale med sporline, sele osv, men det er ikke viktig nå! Nå må du la hunden arbeide uten at du hjelper for mye. Husk at den skal lære å bli selvstendig i sporet. De hundene som snur seg i sporet for å be «far» eller «mor» om hjelp er feil trent! Du må være tålmodig i denne fasen. Det er ikke alle hunder som fatter poenget med en gang, og de virrer rundt og snuser alt og ingen ting. Men plutselig får de ferten av noe som må undersøkes. Du forholder deg rolig, passer på at du er bak hunden hele tiden, slik at du ikke leder den noe sted.

Føreren setter hunden på sporet med kommandoen «søk spor». Dommeren går bak og observerer.

Når så hunden har virret seg fram til endestasjonen, finner den selvfølgelig det du har tømt ut av posen, og de fleste hunder vil selvfølgelig spise opp dette, samtidig lager du «julekveld» og overøser hunden med ros. Husk at nei er et virkelig nei-ord i sporsammenheng. Alt skal være til de grader lystbetont! Om det ikke er noe progresjon i sporet, kan du selvfølgelig etter en stund begynne å bevege deg forsiktig mot sporslutt. Men svært forsiktig, slik at hunden ikke får forståelse av at du leder den mot et bestemt punkt.

Når dette er gjort, er det virkelig gjort for de fleste hunder. Dette sporet kan du gjenta noen ganger til hunden er sikker på øvelsen. Men det anbefales ikke å trene mer enn en til to ganger i uka. Etter hvert blir sportreningen så krevende at det er mer enn nok med en gang pr. uke. Ikke overtren! Det er så lett å gjøre det når man holder på med noe som både du og hunden liker.

Neste gang skal vi se på hvordan vi utvider sporet og vanskelighetsgraden.

Spørsmål angående blodspor tas helst i mot på mail: halvor.stormer@solhaugen.vgs.no

Halvor :-)

BLODSPOR

Av Halvor Størmer (del 2)

I første artikkel beskrev jeg hvordan man kan starte trening med en valp eller uerfaren hund. Denne gangen skal jeg prøve å belyse hvordan vi kan gå videre, både med voksne hunder og valper.
Det første vi må huske på er å skynde seg langsomt. Så må vi huske at det aldri skal være negative elementer med treningen, uansett hvordan dag du som fører har, eller hvordan hunden «går». Disse to tingene er avgjørende viktig for å bygge opp en selvstendig og godt arbeidende hund (og dermed en god ekvipasje, som fører og hund kalles). De aller fleste, meg inklu-

Denne lille elghundvalpen er bare ti uker, men klarer likevel å finne oppsparket og gjennomføre et 25m langt spor!

dert, har tendens til å ta for store sprang framover i treningen. Tren inn deler av «pensum» i stedet for å legge alle momentene i samme spor! Vi kommer nok tilbake til dette senere!

Valp og voksen

Når vi nå skal videre med treningen, må vi skille mellom valper og voksne hunder. Valpene må ha enklere oppgaver fremdeles, og vi må gå mye langsommere fram med dem. Vi tar valpene først:
De sporene som dere har gått med valpen allerede, bør av og til repeteres, slik at du er sikker på at valpen lykkes. Hver gang! Det er alfa og omega når det gjelder opptrening av ny sporhund, og i særdeleshet en valp. Spor som strekker seg til 50 og opp mot 100 meter er evig nok for en liten hundekropp! Husk på at en valp ikke klarer å holde konsentrasjonen så lenge av gangen, den går fort «tom». Da må vi gå tilbake et steg, og ta en enklere oppgave neste gang. Husk at hundene har noe som vi kaller for minnebilde. Det betyr at de husker det siste de opplevde i forbindelse med en øving! Derfor er det utrolig viktig at hunden, og da spesielt valpen, lykkes, slik at den husker det positive som skjedde. Da er vi inne på noe annet, nem-

Ippon får på seg seletøyet etter at vi har kommet fram til oppsparket.

lig det at det lønner seg å være flere som følger etter hunden i sporet. Ikke bråk, men ikke vær unaturlig stille heller. Husk at hunden kanskje en gang skal gå spor med en dommer og en sporlegger etter seg. Og de snakker gjerne om hvor sporet er, hvor det går, om det er vinkel osv. Dessuten er det positivt at hunden har flere som kan gi ros når den finner viltdelen som du etter hvert har i sporslutt. Det skal være skikkelig «julekveld»! Overdådig mye ros, spesielt til valpen. Husk minnebildet! Hvor mye trening en liten valp tåler, er selvfølgelig individuelt, avhengig av psyke og alder, men vær nå sikker på at du ikke overtrener. Det er lettere enn du tror. Det bringer oss inn på lesing av hund. For å kunne gå gode spor med en hund, og se når den er lei, må du lære deg å lese hunden, dvs. å se

Ippon får ordren "SØK SPOR" og begynner å «utrede» starten.

hvordan den oppfører seg i øyeblikket, lære deg å se signalene som akkurat din hund gir når den ikke har mer å gi (da har du egentlig trent for mye allerede). Du har jo orkesterplass der du går rett bak hunden, og kan observere helt i fred! Nå forlater vi valpen og går over på nye, men voksne hunder. Husk små enkle spor til valpen!

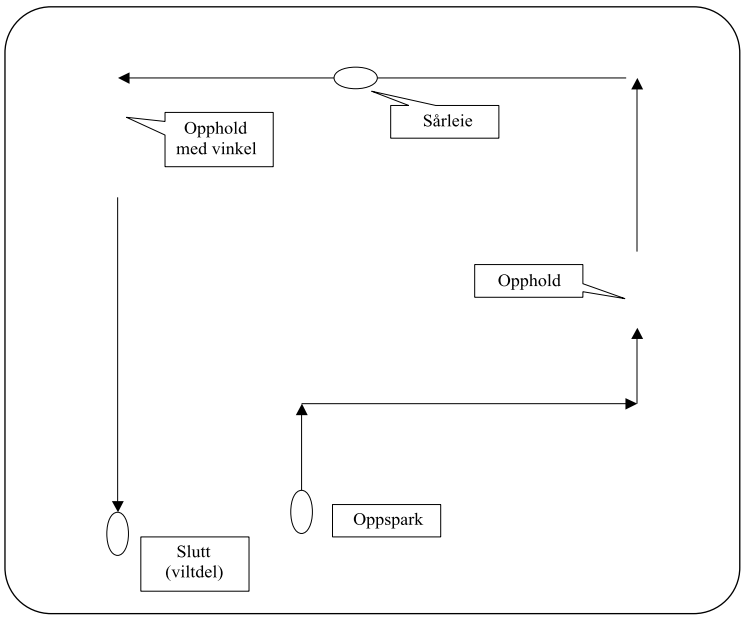

Noen begreper

Variasjon er et nøkkelord når det gjelder all trening, og i blodspor er det enkelt å variere! Frør vi kommer inn på det, skal jeg klargjøre en del begreper som vi benytter i blodspor. Når vi skal legge ut et spor (i konkurranse, ca. 600 meter), legger vi inn en del elementer som vi som hundefører og sporlegger må ha greie på.

Der hvor sporet starter sparker vi en liten grop, eller skraper av lyngen. Her har vi litt ekstra blod i. Dette kalles for oppsparket. Det er her viltet er blitt «påskutt».

I løpet av et spor skal vi endre retning fire ganger (se illustrasjon) Dette kaller vi en vinkel.

To steder i sporet, en på en rett strekning, og en i en vinkel, skal vi ikke legge ut blod, det skal kun gåes (pass på at du ikke her blod på skoene!), eller slepe viltdelen. Dette kalles for blodopphold, eller bare opphold.

På en av de rette strekningene skal det lages noe tilsvarende oppsparket, dvs vi sparker opp slutt lyng, og har i litt ekstra blod. Det er her viltet har lagt seg ned i sårfeber (dette kan vi ta opp senere når vi skal snakke om reelle ettersøk). Dette kalles sårleie.

Da har vi alle ingrediensene til et såkalt normert spor, se illustrasjon:

Et konkurransespor ser slik ut, skjematisk, vinklene og de andre momentene kan selvfølgelig komme i andre rekkefølger. Sporet er ca. 600 meter langt.

Før du setter hunden din på et slikt spor, er det viktig at du har trent den sakte opp mot en slik oppgave. Det er fullt mulig, og ønskelig, å trene inn enkeltelementer på kortere spor. Tren vinkel en dag, opphold en og sårleie (hunden skal markere dette på en eller annen måte) en dag. Husk å ha avslutning med elgknoke, et skinn eller noe annet del av hjortevilt.

Avstanden mellom start og slutt bør være over 100 meter, fordi hunden kan «slå over» på ferten av slutten (viltdelene) når den starter søket (hvor den ofte slår litt ut til begge sider, før den tar spor). Oppholdene bør være ca. 10 meter for en erfaren hund. Start med kortere opphold.

Sporets alder og lengde

Et konkurransespor skal være 12–24 timer gammelt. De fleste er nok godt over 20. Blodet gjærer i marka, så lukten utvikler seg over tid. Prøv å la en flaske med blod stå i uthuset et par-tre døgn, så forstår du hva jeg mener!

Variasjon

Hva kan varieres? Alder, vinkler, strekning, rekkefølge, sted, sporlegger osv. Varier alt som du kan tenke deg, det er med på å gjøre oppgaven interessant for hunden. Vær klar over at en erfaren hund må ha noen oppgaver å bryne seg på (spor på en kilometer?), samtidig som den må få noen lette oppgaver for motivering (50 meter med kun en vinkel).

Vi må alltid ha i bakhodet, når vi plages og utviklingen stagnerer, at det er om å gjøre å finne «startknappen» som gjør at hunden plutselig forstår hva den skal gjøre, eller tenner på noe som den synes er morsomt. Det skal nemlig være morsomt. Hele tiden! Der ligger nøkkelen til suksess i sporet. Det må aldri bli rutine, for mye trening, bare for vanskelige oppgaver, bare for lette oppgaver osv. Varier!

Neste gang (til høsten) skal jeg ta opp spesielle spor (elitespor), og en del vanskelige momenter som vi kan la hundene bryne seg på. Etter en sommer med god og jevn trening er nok de fleste moden for det, også! God sommer og god trening!

Her er vi kommet fram til sporslutt, og Ippon har funnet elgknoken, og starter med å bære den hjem. Dette er viktig, for hunden skal ha et eieforhold til det den finner.

BLODSPOR

Av Halvor Størmer (del 3)

I de to forutgående artiklene har jeg prøvd å fortelle litt om hvordan det går an å trene hunder på blodspor, i sin grunnleggende form. I denne artikkelen skal jeg se litt på konkurranseformen blodspor og hvordan vi kan utfordre en erfaren hund i sporet (tips and tricks) . Nå har det gått en hel sommer, og noen av oss har fått trent en del spor med et klart mål for øyet, og enkelte har muligens fått prøvd det på sin valp eller voksne hund, for å se hva dette egentlig er. Muligens. For: Etter spørsmålsflommen å dømme, er det sansynligvis kjent stoff

Nye hunder krever korte spor.

Stina og Svein har gått 20 m på sitt første spor og har funnet noe godt i enden!

for de fleste, eller så er det ingen som leser artiklene. Skriv eller ring gjerne til meg, så kan jeg skrive litt om de tingene som dere evt. lurer på!

Konkurrere i blodspor?

Ja, rent bortsett fra det sosiale på treningene, den fantastiske mentale treningen hunden får og det at man faktisk kan være med på å søke opp skadet vilt og få det humant avlivet, er det jo selvfølgelig konkurranse det hele dreier seg om! Det er virkelig svært givende, spennende og morsomt å delta på sporkonkurranse. Siden sporlegger, terreng, vær og dagsform varierer, vet man jo ikke hvordan prøven, for det heter det, vil arte seg, selv om hunden er både NUCH, SUCH, NVCH, SVCH og sikkert mer til! Det finns tre ulike prøveformer, terminfestet- annonsert- og beveglig prøve. Det er de terminfestede prøvene som er konkurranseformen, og de står i NKKs terminliste. De andre to skal vi snakke om senere, da de er rettet inn på ren godkjenning av ettersøkshund.

Hvordan forløper en prøve?

På en prøve legges sporet ut etter skissen i forrige artikkel, selvfølgelig justert etter terrenget. Det er vel bare i Sverige de slavisk legger sporene helt lik etter et fast skjema! Du må ikke tro at det betyr at det er enkelt å gå sporet, for hunden vet jo ikke noe om dette! Vel. En eller annen gang, som regel på morgenen, trekker hver deltaker sitt spornummer. Når din tur kommer, går du sporet med hunden, og dommer og sporlegger dilter etter. Det skrives et kritikkskjema, og de fleste arrangører har felles opplesing av kritikker og utdeling av premie. Det deles ut første, andre tredje premie til de hundene som klarer å løse oppgaven (finne slutten). Dette er kvalitetsbedømming, så det kan være flere av hver premiegrad. De som bryter får null. En første eller andre premie fyller kravet for godkjenning til ettersøk på blodspordelen. Hvis du da vil ha hunden godkjent som ettersøkshund, som jeg synes du burde, er det bare en ferskspordel igjen. Mer om det senere. De fleste arrangører har en påskjønnelse til den hund som dommeren eller dommerne kårer til "prøvens beste hund" blant førstepremiehundene. I tillegg deles det ut HP til ekvipasjene etter dommernes forgodtbefindene.

Hvorfor konkurrere?

For oss som har godkjente hunder er det en særdeles fin måte å holde dette ved like på. For alle er det spennende, i alle fall hvis man har anelse konkurranseinstinkt i seg. Svært mange av de hundene som er godkjent i dag, får ingen trening på blodspor over hode! Disse hundene vil oppleve at de kommer til kort den dagen departementet finner ut at det er på tide å innføre regodkjenning. Slik det er nå, er hunden godkjent en gang for alle, og det varer helt til den dør, ja for enkelte etter døden også! Regodkjenning av ettersøkshunder er en liten fanesak for oss i blodsporgruppa i NTBK, i Norsk Bayerhundklubb og mange andre.

Titler?

Jada. Når du har fått tre førstepremier i blodspor, og har minst to andrepremier på utstilling etter fylte to år, kan det søkes til NKK om å få viltsporchampionat. Drar

du til Sverige og får en første der, er hunden også svensk viltsporchampion. Internasjonal tittel tror jeg ikke eksisterer. Dette er i grove trekk hvordan det fungerer, det er andre småveier som også fører fram. Det vil du få vite lokalt når du kommer så langt at det blir aktuelt.

Tips & tricks

For å kunne gi en erfaren hund litt mer utfordring, er det en del ting som kan gjøres. Som tidligere nevnt, kan sporets lengde varieres, tiden, mengden blod, lengden på avhopp, fortynne blodet med vann (mindre lukt) osv. Skriv til meg om utfordringer dere finner på! Noe som er interessant, og som kommer til nytte på praktisk ettersøk, er å la sporet krysse seg selv! På en lang rett strekning i sporet, lager du en god sirkel 100-200 meter i diameter (den må ikke være for liten), kryss sporet (merk kryssingen med merkebånd!) og fullfør sporet. Selvfølgelig bør (må) du trene dette momentet inn som eneste vanskelighet på et kort spor først! Se tegning:

Inne i sirkelen kan du senere legge en viltdel, en gammel rype eller noe annet spennende. Da får du se hvor spornøye hunden din er!

Elgen gjør mye rart når den er skadet. Ofte kan den gå mye fram og tilbake i sitt eget spor, før den finner en høyde hvor den legger seg og vokter på "baksporet" sitt. Dette gir opphav til en variant av sirkelen (litt mer avansert for hunden). I stedet for sirkel, går du ut spor, med eller uten blod, på kryss og tvers, men etter et mønster som du kan kontrollere når du skal gå sporet med hunden. Pass på å ikke tråkk i blodsporet, da legger du ut et falskt blodspor med støvlene dine. Dette gjelder selvfølgelig ellers også når du legger ut spor. Hvordan ville det gå i blodoppholdene hvis vi har blod på skotøyet? Her går det med mye merkebånd!

Ellers kan en død fugl dras over sporet like før du starter å gå, en hare, rev eller lignende kan også brukes, alt etter hva man har. Dette gir en liten forstyrrelse til hunden, og etter mitt syn kan den godt gå ut og sjekke hva det er som er her, bare den går inn på sporet igjen. Dette hender ofte på prøver (kryssende elg- eller bufespor), og jeg vet ikke om noen dommer som trekker for det, tvert i mot får hunden ofte positiv kommentar på at den sjekker ut ting.

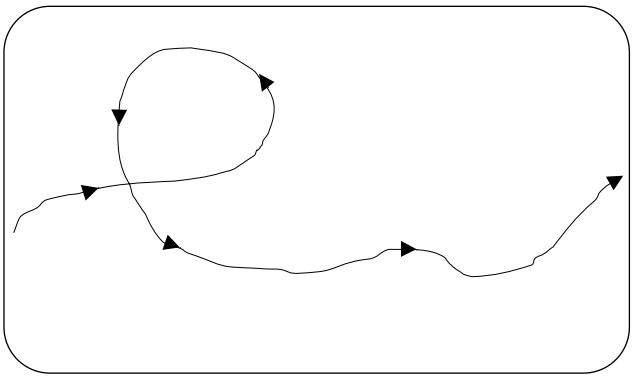

Så er det noen smartinger som har utviklet noe som de kaller utleggersko eller klauvsko. Dette er noe hjemsnekrede greier som du kan feste en elgklauv under, og dermed «være elg» når du går ut sporet. Jeg har ikke prøvd det selv, men jeg kan ikke fri meg for at jeg synes det

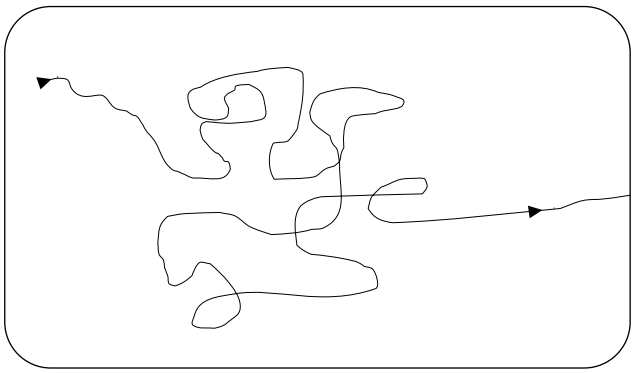

høres ubehagelig ut å gå med. De som har brukt dette, sier at det er OK. Elgen har luktkjertler som identifiserer dyret som et fingeravtrykk. Derfor må de to klauvene være av samme dyr, og noen sier at det må være to framklauver eller to bakklauver i lag. Klauvene må være ferske, det vil si de må ligge i fryseren og ikke henge til tørk i garasjen! Litt styr altså, men moro å prøve. Prøv å sprøyt blod på klauvene og gå ut, prøv å legge ut blod vanlig og gå lange strekninger uten blod, med bare disse skoene! Det er mange muligheter. Det er jo også slik at elgen ikke nødvendigvis blør hele tiden om den er skadet.

En del av disse triksene har jeg hentet fra en bok av Magne Klokset, som heter **ETTERSØK**, utgitt av Møre og Romsdal Jeger og Fisk. Den er interessant lesing og anbefales. Kan bestilles fra: NJFF, Møre og Romsdal, tlf 71 21 04 90, telefax 71 25 32 29 og E-mail: m.romsdal@njff.no. Boken koster 180 kr. Andre sporbøker: **SCHWEISSHUNDEN** av Torben Barkholt. Denne tar for seg ettersøk og trening slik det arter seg i Mellom- og Sør-Europa. Den er vanskelig å få tak i, men gir godt innblikk i en tradisjonsrik aktivitet. **ETTERSØK AV SKADET VILT** av åke Sjøstrøm er den boka NJFF bruker i sitt fase 1 kurs i ettersøk. Den er både god og dårlig. Enkelte kapittel bør leses med stor skepsis, i alle fall det om dressur av hund! For de som er interessert i vanlig sporteori, bruks, er boken **SPÅRHUNDEN** av Inki og Roland Sjøsten og hefter utgitt av Forsvarets hundeskole og Politiets hundeskole å anbefale. Mye av det som beskrives her, er gangbart også for oss som går blodspor.

Konkurrere i Sverige?

Prøvene i Sverige er litt spesielle for oss, svenskene sleper viltdelen etter seg i hele sporet. Det gjør det enklere for våre hunder (mer lukt). Så har de noe som heter tilbakegang som vi ikke har (det må trenes på hvis du skal til Sverige og konkurrere). I en vinkel stoppes blodingen, og sporlegger gå 0,5-1m til siden og 10m tilbake langs sporet. Så går han ut vinkelen 10-15m og starter blodingen. Se tegning. Dette er et artig moment å trene på. Dessuten vil du på svenske prøver bli stanset ca. 50m før sporslutt og få beskjed om å sette eller dekke hunden. Så løsner dommeren et skudd med en startpistol eller lignende, for å se hvordan hunden reagerer. Den bør ikke være skuddberørt. Jakthunder har en tendens til å ville springe frem for å klarlegge hvor den skutte elgen er, så hold på hunden!

Jeg tror det var alt i denne omgang, jeg har ikke noen

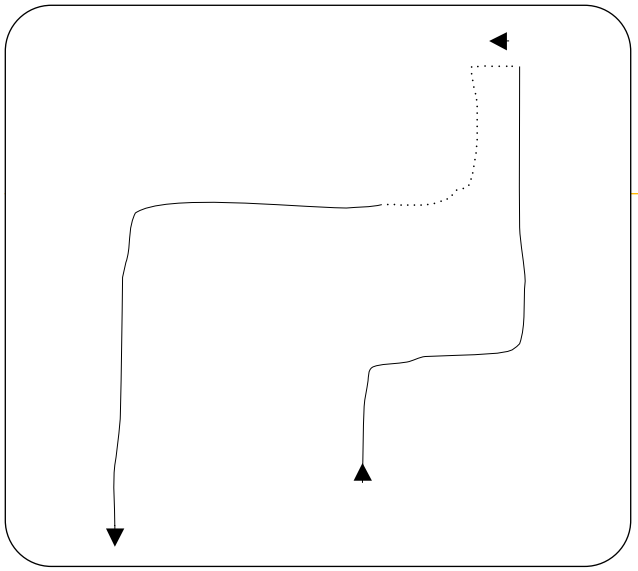

«Toshikos Gr-Tr Eg Heite Ippon» på sitt første spor.

konkrete planer for neste artikkel, men det kan hende jeg ser litt på utdanningsmuligheter og lignende innenfor blod- og fersksporområdet. Bruk høsten, tren i vei, få gode hunder og kom gjerne på NTBKs høstprøve til neste år og slå oss! Vi trenger flere Akita og Shiba i konkurransesporet!

Hilsen Halvor

To anekdoter

Jeg har snakket om hundens minnebilde og hvordan de husker det siste som foregikk poå treninga eller i blodsporet. Det er derfor det er så viktig at hundene lykkes hver gang!

-Ippon er seks måneder og har gått et forholdsvis langt og «vanskelig» spor. Hun finner sporslutt og jeg lager litt «julekveld» for henne med masse ros og klapp og flink pike. Hun får bære elgknoken hjem og alt er bare supert.

Sporslutt viser seg å være litt nært en av turstiene våre, litt oppå en høyde. Neste gang vi var i skogen, et par -tre dager etterpå, var det ingen tvil om at hun visste hva som hadde foregått på sporslutten. Hun sprang rett opp og undersøkte om det muligens, kanskje lå en elg til der oppe!

Etter en uke var vi der igjen, og Ippon sprang da også rett opp og sjekket ut området.

Husk på denne lille historien og sørg for at hunden får en positiv utløsning på sporslutt. Helst skal den spore på egen hånd de siste meterne hvis du må hjelpe den mot slutten.

-En helg var Eirin, jeg og de to hundene ute og gikk på en skogsbilvei. Området var godt egnet til spor og vi gikk og snakket om hvordan det ville være å arrangere en treningshelg eller konkurranse der. Plutselig dukket Washi ned i en liten grøft og kom opp med noe pelsaktig og loddent. -Nå har han vel tatt et dyr, tenkte vi selvfølgelig. Nei da, gutten hadde funnet en skinnfille etter reinslakting som trolig hadde foregått akkurat der. Washi hadde gått sitt eget lille spor og funnet «elgen».

Skinnet bar han stolt 3-4 km til vi kom til bilen. Eierforholdet til slike ting er ganske stort!

Hva gjør man når man har to godkjente ettersøkshunder?
Man garderer seg og går tospann!
Først: Shiba Washi og Akita Ippon, bak: Halvor Størmer

Reelle ettersøk

Av Halvor Størmer (del 4)

Ja, jeg avslutter denne serien artikler med noen betraktninger og erfaringer som er gjort rundt ettersøk. Det er mange oppfatninger og myter her som andre plasser! For meg som elgjeger er dette den viktigste delen av blodsportreningen: Praktisk bruk. Selvfølgelig er det også givende å trene, møte de andre på treningen, konkurrere og diskutere opplegg og erfaringer. Men det er ingen ting som slår følelsen av å ha gjennomført et vellykket ettersøk!

Først: Hundens luktesans

Vi regner med at hundens luktesans er mange million ganger mer følsom enn hos oss mennesker. Hunden har 150-500 millioner luktceller, vi har 15 millioner. I tillegg utgjør luktsenteret opp til en tredjedel av hjernen! Det var en gang en instruktør som sa til meg: Hvis vi har luktesans som et frimerke, har hunden luktesans som en fotballbane. Det er noe å tenke på. Vi må også huske på at hundens luktesans skjerpes 1-2 ganger hvis den er sulten. Det er ikke så rart når vi tenker oss om, det er jo den sansen den stoler mest på under jakt for å skaffe mat.

Hunden kjenner ikke bare lukten av dyrets fert, men også av kvist og strå som har brukket. Dunst fra bakken hvor foten har trykket ned underlaget blir også registrert.

Forhold som påvirker sporet

Sol, regn, snø, vind. Alt påvirker et spor på ulik måte. Vi skal se på noe av dette. hundene lukter avdunsting fra bakken. Jo varmere vær, jo større avdunsting. Dvs. sporet «tørker ut» når det er mye sol. som en følge av dette kan vi si at hunden har lettere for å følge et spor når marken er varmere enn lufta, enn når den er avkjølt. Det har vist seg at tette granfelt er et problem for hundene. Granene virker som et «kjøleskap» som gjør at marka er kald. Vi får liten avdunsting. Regner det mye, vil luktpartiklene «rives løs» og følge med vannet. Lukten blir spredd over et større område, vi får en bred luktgate, og hunden «pendler» i sporet for å finne ut hva dette er for noe, og hvor sporet går. Når sporet går over fra en terrengtype (myr) til en annen (lyng) vil hunden ofte «miste» sporet og være nødt til å slå en ring for å finne fortsettelsen. Dette er kjent fra andre spormiljøer (bruks) og grunnen er ulik avsondring fra de ulike marktyper. Det kan være at temperaturen og fuktighetsgraden er ulik.

Har det regnet, opplever vi ofte at hunden arbeider lett. Hvorfor? Luktemnene burde jo bli borte med vannet. Det er pga. temperaturforskjellen. Regnet avkjøler lufta, men marka kjølner ikke så lett. Vi kan konkludere med at lave og høye temperaturer gir hunden utfordring! Derfor må vi trene på det. Tren om sommeren når det er en godværsperiode, gå gjennom granfelt, over myr, over lyng og steiner. Hjelp og støtt hunden når han får problem. Husk at han må trenes opp på vanskelige oppgaver, akkurat som du. Vi trener selvfølgelig også i øsende regnvær, ikke sant?

Hvis vi legger ut et spor på snø, og det fryser på, kan vi erfare at vi kan se sporet med øyet, mens hunden ikke er interessert. Det er fordi det ligger et «lokk» av is over sporet. Vent til litt utpå dagen når sola bråner i bakken. Da skal du få se! Nå er avdunstingen stor og vitringen god for hunden. Dette må vi huske på hvis vi er på ettersøk en vinterdag. Det er mange som sier vi ikke skal trene hundene om vinteren, men ettersøk må vi jo gå. Jeg kan ikke se noe som skulle tilsi at vi ikke kan trene om vinteren når forholdene er rette.

Skadet vilt og ettersøk

Skadet vilt har helt tydelige avtrykk som avslører dem: Dype avtrykk (vill flukt) og sprikende klauver (se ill.)

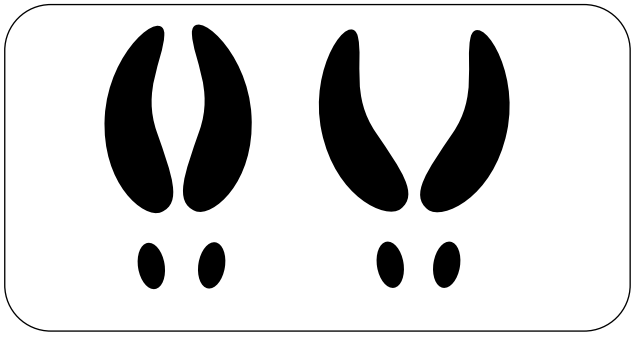

Til venstre ser vi et normalt spor,
til høyre et spor av en skremt/skadd elg

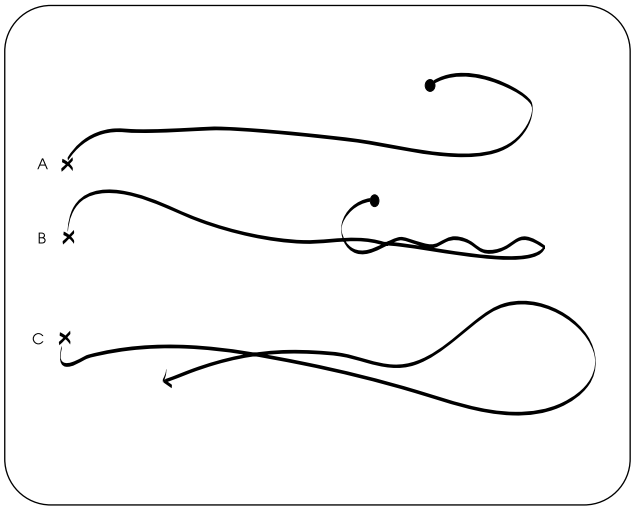

Et skadet dyr vil ofte prøve å komme seg i posisjon hvor det kan overvåke eventuelle forfølgere. Se på de skjematiske fluktmønstrene under. Sammenhengen mellom disse og treningssporene i forrige artikkel er vel ganske klar!
A: Før dyret går inn i sårleie gjør det som regel en avledingsmanøver ved å dreie opp mot vinden. Legg merke til at starten på flukten (utrusingen) også er rett på vinden.
B: Eller det går tilbake i sine egne spor før det vinkler av og legger seg. Disse sårleiene ligger ofte høyere i terrenget enn selve sporet.
C: Dyr med avskutt fot er svært vanskelig å ha med å gjøre. Har dyret oppdaget at det er forfulgt, holder det unna og slipper ikke forfølgerne innpå seg. Svært ofte opplever en at dyret slår rundt ekvipasjen og går tilbake samme vei som det kom. I slike tilfeller er det lurt å utplassere en bakpost i nærheten av skuddstedet.
(Illustrasjoner og forklaring er hentet fra Magne Kloksets bok «Ettersøk»)

Lineføring

Er det ikke bare å holde i lina og «lunke» etter hunden? Nei, så enkelt er det ikke. Lineføring er viktig, både for hund og fører.

Fører må lære seg å behandle lina «mykt», dvs. ingen rykk og napp, hunden kan oppfatte dette som korreks. Holder fører i lina for nært hunden, vil den ikke få arbeidsrom, og blir styrt av fører. Korrekt (optimal) avstand er 6-10m bak hunden. Hunden må selvfølgelig venne seg til sele og line, og hvordan førere arbeider, fører må lære seg å gå smidig i terrenget, veksle på avstand fram til hunden uten at denne blir forstyrret. På ettersøk kan det jo hende du har behov for å se over en bakkekam samtidig som hunden er der. Da må du være nært hunden. Ikke kveil opp enden av lina når du går spor, kveilen har en stygg tendens til å henge seg i alt mulig, og du mister en del av fleksibiliteten med å gå «løst» i lina.

Ettersøk

Som ettersøksekvipasje er det du som bestemmer når og hvordan søket på skadet dyr starter. Men husk å opptre rolig og sindig når du ankommer jaktlaget. De er i en svært lei og stressende situasjon, og det skal ikke mye til før det bærer galt av sted. Vær myndig og diplomatisk. Hør på hva de har å fortelle, det er viktig for ettersøket.

1. Hvor mange dyr har han sett?
2. Hvor mange har han skutt på, og hvor mange av disse falt, og i tilfelle hvor?
3. Utseendet til det skutte dyret –kjønn, aldersgruppe (voksen, ungdyr, kalv) og utseende forøvrig.
4. Hvordan så de øvrige dyr i følget ut?
5. Hvordan reagerte det påskutte dyret på skuddet, og etter skuddet?
6. I hvilken retning dro det påskutte dyret, og hvor forsvant det?
7. Hvor ble det av de andre dyrene i følget?
8. Når ble dyret påskutt?

Undersøk skuddstedet. Fargen på blodet og eventuelt hår, beinfragmenter og kjøttrester kan gi ettersøksjegeren verdifull informasjon til ettersøket. (Jegeren bør på forhånd ha merket av hvor han avfyrte skuddet, og hvor viltet sto når det ble påskutt.) Søket startes ikke før det er gått en halv til en time etter skudd. Her er det mange jaktlag som legger stort press på ettersøksjegeren. De vil ha ettersøket i gang snarest mulig. Men viltet må få ro på seg til å få sårfeber og legge seg ned. Da støkkes det ikke så lett heller, og vi får en lettere oppgave!

Finn det nøyaktige skuddstedet (husk at det kan ha vært flere dyr) og sett hunden på riktig spor. Når det er sagt, er det nok slik at en hund som følger sine instinkter, automatisk vil følge et skadet dyr, men det er ikke å stole 100 prosent på! følg etter hunden, se etter sportegn på bakken, som om det var en sporprøve. Du vil nok se en mye mer fokusert og ivrig hund på ettersøk enn på trening! Viltet finner du som regel i nærheten, 100-500m unna, og det er som regel dødt. Heldigvis. Hvis ikke, må du avrette det med et skudd i nakken. Husk at ettersøk kan bli lange, så både du og hunden bør være i rimelig god forn (vi har jo trent på lange spor, ikke sant?).

Oppsummering

Ja, det var det hele foreløpig. det er vel bare å konkludere med at man kan drive med blodspor på mange nivåer, som avspreding for hund og fører, konkurranser og ettersøk. Alle disse nivåene er viktige, for hunden får noe å bruke hodet til, og vi kommer nærmere hunden, og lærer å se hvordan den oppfører seg i marka.

Til slutt vil jeg bare få takke for meg, jeg håper jeg har tilført noe til de som er interessert i blodspor, og kanskje fått noen til å prøve noe nytt. Takk for meg!

Stolt «Washi» viser fram elgknoken etter årets første spor, enda mens sneen ligger.